Dubbii Iimaana Diigu-Kutaa 3

Description

Kutaa darbee keessatti Gooftummaa (Rubuubiyyah) keessatti shirkiin maal akka taâ€™e ilaalle jirra. Akka yaadannootti, Gooftummaa keessatti wanta shirkii taâ€™uu keessaa: wanta Rabbiin qofti hojjatu wanti bira ni hojjata ykn wanti tokko ofiin of uuma jechuun amanuudha.Kana keessa shirkiin gosoota baayâ€™ee akka jiran ilaalle jirra. Harâ€™a isaan keessaa â€œQidamul aalam (Dursa addunyaa)â€• jedhamu ilaalla.

Hiikni jecha â€œQidamul Aalam (Dursa addunyaa)â€• jedhu: â€œAddunyaan dursaa fi yeroo hundaa tan turtuudha. Hundemaa, addunyaan kan hin jirree miti. Kana irra, duraanis jiraa turte, ammas jiraachu itti fufti.[1] (Samii fi dachiin erga hin jirree booda kan argamanii miti. Duraanu ni jiru. Ammas, jiraachu itti fufu.)â€•

Yaanni kuni soba akka taâ€™e warri amanti hundi irratti wali galu. Inumaa, saayinsinis kuni soba akka taâ€™e ni mirkaneessa. Saayinsin yeroo ammaa addunyaan tuni jalqaba akka qabdu nuuf hima. Uumamni aduu, urjiilee, akkanatti akkanatti jalqabamee jechuun ni hima.

Ibn Taymiyaan dubbii sobaa armaan olii ilaalchisee akkana jedha: â€œDubbiin â€œDursa addunyaaâ€• jedhu dubbii warri sammuu qaban soba akka taâ€™e irratti wali galaniidha. Yaanni kuni soba taâ€™uu kan mirkaneessu warra amanti tokko qofaa osoo hin taâ€™in warra amanti hundaati. Isaanin ala harki caalaan majuusaa fi mushrikoota Araba, hindii fi kanneen biroo soba taâ€™u ni amanu. Falaasfonni bebbekamoon harki caalaan addunyaan tuni dhabamaan booda kan argamte taâ€™uu ni amanu. Inumaa wali galli isaanii Rabbiin Uumaa wanta hundaa akka taâ€™e ni amanu.â€• Majmuuâ€™al fataawaa 5/565)

Akkaataa jechi kuni iimaana itti diigu

Dubbiin, â€œDursa addunyaaâ€• jedhu wantoota iimaana diigan keessaa tokko taâ€™uu shakkii hin qabu. Akkaataa iimaana itti diigu karaa baayâ€™een ilaalun ni dandaâ€™ama:

(A)-Yaanni â€œDursa addunyaaâ€• jedhu kuni â€œKhaaliqni (Uumaan) hin jiruâ€• jechuun mormuu of keessatti qabata. Ibn Taymiyaan ni jedha: Hundeen jecha falaasfota kanniinii: â€œpilaanetonni dursa kan turanii fi yeroo hundaa turuu kan itti fufaniidha. Rabbiin fedhii fi dandeetti Isaatiin guyyaa jaha keessatti hin uumne.â€• kan jedhuudha.

Ammas ni jedha: â€œInumaa haqiiqaan jecha isaanii: â€œWantoonni argaman argamsiisaa (uumaa) malee argaman. Akkasumas, erga argamanii booda sababa dhabamuutti isaan geessu tokko malee baduuâ€• kan jedhuudha.â€• (Majmuuâ€™al Fataawaa 12/42-43)

Ahmad Ad-Dardiir Maalikiyy wantoota Islaama irraa duubatti nama deebisutti nama geessan yommuu tarreessu wanta dubbate keessaa: â€œDubbiin Dursa Addunyaa jedhu gara â€œUumaan addunyaa uume

hin jiruâ€¦â€• jechuutti nama geessa. Dubbiin kuni gara dandeetti fi fedhii [Rabbii] dhabamsiisutti nama geessa. Kuni ifaan ifatti Qurâ€™aanaa fi Ergamaa (SAW) kijibsiisuudha.â€• (Haashati Dusuuqi alaa sharih al-kabiir-4/268)

(B)â€“ Dubbiin â€œdursa addunyaaâ€• jedhu wanta Ergamtoonni irratti wali galanii fi kitaabban ittiin buâ€™an kijibsiisuudha. Akkasumas, uumama qulqulluu fi sammuu ifaatin kan walitti buâ€™uu fi wal faallessuudha. Ibn Taymiyaan ni jedha: Uumama (fixrah) keessatti wanti tokko hojjatamaa fi uumamaa taâ€™uun isaa kan hin jirre erga taâ€™ee booda argamuu barbaachisa. (Kana jechuun wanti tokko uumamaadha yoo jedhame, duraan kan hin jirre taâ€™uu qaba. Ergasii kan argamuudha.) Kanaafi, uumama samiiwwanii fi dachii irraa wanti Rabbiin subhaanahu kitaaba Isaa keessatti beeksisee, samii fi dachiin dhabamaan booda kan argaman taâ€™uu wanta namoonni hundu hubachuu dandaâ€™aniidha. â€œIsaan lamaan uumamtota taâ€™anii osoo jiranu Rabbii oltaâ€™aa waliin yeroo hundaa turanâ€• yaada jedhu immoo, uumamni (fixraan) ni morma. Dahriyyaa irraa garee xiqqoo, kan akka ibn Siinaa fi fakkaattota isaa malee kana eenyullee hin jenne.â€• (Al-Fataawaa 27/226)

Ibn Al-Qayyim ni jedha: Jechi Rabbii oltaâ€™aa:

﴿ٱللَّهُ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ
ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ﴾

â€œRabbiin Kan samiiwwan, dachii fi wantoota isaan lamaan jidduu jiran guyyoota jaha keessatti uumeedha. Ergasii Arshii irratti oltaâ€™e.â€• Suuratu As-Sajdah 32:4

Aayan (keeyyanni) tuni jecha jallattootaa, â€œAddunyaan duraanu jirti, akkanuma turte, akkanumattis itti fufti. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa dandeetti fi fedhii Isaatiin addunyaa tana hin uumneâ€• jedhanii soba taâ€™uu mirkaneessitiâ€¦â€• (Ijtimaaâ€™ul-Juyuushil Islaamiyyati-fuula 95)

Dubbii tuni (Dursa addunyaa) jedhu wanta Rasuula (sallallahu aleyh wassalam) irraa dhufee ifaan ifatti faallessa. Yommuu akkana jedhu:
â€•â€•â€• ÙƒÙŽØ§Ù†ÙŽ Ø§Ù„Ù„ÙŽÙ‘Ù‡Ù• ÙˆÙŽÙ„ÙŽÙ Ù’ ÙŠÙŽÙƒÙ•Ù†Ù’ Ø´ÙŽÙ‰Ù’Ø¡ÙŒ Ù‚ÙŽØ¨Ù’Ù„ÙŽÙ‡Ù•ØŒ ÙˆÙŽÙƒÙŽØ§Ù†ÙŽ Ø¹ÙŽØ±Ù’Ø´Ù•Ù‡Ù• Ø¹ÙŽÙ„ÙŽÙ‰ Ø§Ù„Ù’Ù ÙŽØ§Ø¡Ù•
â€œRabbiin turee, Isa dura homtu hin turre. Arshiin Isaa bishaan gubbaa tureâ€¦â€•
â€œThere was Allah and nothing else before Him and His Throne was over the waterâ€¦â€• Sahiih Al-Bukhaari 7418

Haafiz ibn Hajar ni jedha: â€œHadiisa kana keessa gosni yeroo kan argame taâ€™uu fi Rabbiin uumamtoota kanniin kan hin jirre erga taâ€™anii booda kan argamsiisee taâ€™uu [ragaa agarsiisutu jira.]â€¦â€• (Fatih Al-Baari 6/290)

Wantoonni Rabbiin ala jiran hundi dhabamaan booda kan argamaniidha. Sababni isaas, Rabbiin awwala Isa dura homtu hin turreedha. (Uumamtoonni hundi uumamuun dura hin jiranii turan. Ergasii

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa isaan uume.)

(C)â€“ Addunyaan tan argamtee (uumamte) taâ€™uu wanta Muslimoonni irratti wali galanii fi shariâ€™aa kan baase irraa gabaafni mirkanaaâ€™an dhufeedha. Sababa kanarraa kan kaâ€™e, namni kana faallesse ni kafara. (Namni â€œSamii fi dachiin kan argaman (uumamanii) miti. Duraanis akkanuma turan. Akkanumattis turuu itti fufan.â€• Jedhe ni kafara.)

Kana ilaalchise kunoo dubbii muraasa aalimoota:

Qaadi iyaad ni jedha: â€œDubbiin hundi Gooftummaa ykn tokkichummaa [Rabbii] dhabamsiisun ykn Rabbiin ala ykn Rabbiin waliin waan biraa gabbaruun ifatti bahe kufriidhaâ€¦ Yookiin akkana jechuun â€œRabbiin subhaanahu ilma ykn niiti ykn haadha qaba ykn wanta tokko irraa dhalataadha ykn yeroo jalqaba hin qabne (azalii) keessatti Isaan ala wanti tokko Isa waliin dursaadha ykn Isaan ala addunyaa kan uumee ni jira.. ykn Isaan ala kan qindeessu ni jiraâ€•â€¦ kuni hundi akka walii galtee Muslimootaatti kufriidha.

Hanga akkana jedhuutti: â€œHaaluma kanaan, nama â€œdursa addunyaa (qidamul aalami) ykn [addunyaan] yeroo hundaa ni turti [gonkumaa hin baddu]â€• jedhe, ykn ilaalcha falaasfaa fi dahriyyah garii irratti hundaaâ€™un kana keessatti shakke irratti kufrii jala murree mirkaneessina.â€• (Ash-Shafaa 2/604-606)

Nawawin ni jedha: â€œAl-Mutawalli akkana jedha: â€œNamni dursa addunyaa ykn Uumaan erga hin jirree booda argame jedhee amane, kaafira taâ€™a.â€• (Rawdatu Xaalibiin 1/64)

Ibn Hajar Al-Haytamii ni jedha: â€œIsaan keessaa dubbiin kufrii taâ€™u: amanun ykn osoo beekanu faallessuun ykn qoosun argamuudha. Kana keessaa, â€œDursa addunyaatti amanuu ykn Uumaan (Khaaliqni) erga hin jirree booda argame jedhanii amanuuâ€• Iâ€™ilaamu biqawaaxiâ€™il Islaami-fuula 35)

Mullaa Ali Qaarii ni jedha: â€œNamni dursa addunyaatti osoo amanuu umrii isaa guutuu Rabbif ajajamuu fi ibaadaa hojjachuu itti fufe, warra qiblaa (Muslimoota) keessaa hin taâ€™u.â€• (Sharih Al-Fiqhul akbar fuula 23=gabaabbinnaan)

Mansuur Al-Bahuutiyy ni jedha: â€œYookiin namni dursa addunyaa amane ykn Uumaan (Khaaliqni) erga hin jirree booda argame jedhee amane, inni kaafira, Qurâ€™aana, Sunnah fi ijmaaâ€™a (wali galtee Muslimoota) waan kijibsiiseef.â€• (Kashaaf Al-Qanaaâ€™i an mitanil-Iqnaaâ€™i 6/171)

Guduunfa

Qidamul Aalami (Dursa Addunyaa) jechuun â€œsamii fi dachiin duraanu jiru, dhabamaan booda hin argamne. Haaluma kanaan jiraachu itti fufu, gonkuma hin badanâ€• jechuun yaadudha. Dhugumatti kuni â€œKhaaliqni samii fi dachii uume hin jiru. Akkanumatti ofumaan argamanâ€• jechuutti nama geessa. Kuni ifaan ifatti kufriidha. Namni yaada akkanaatti amane Islaama keessaa baha.

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

بَدِيعُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ وَإِذَا قَضَىٰٓ أَمۡرٗا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُۥ كُن
فَيَكُونُ ١١٧

â€œ**[Rabbiin] Jalqabaa samii fi dachiiti. Yeroo dhimma wayii murteesse, wanti Inni isaan jedhu, â€œArgami (taâ€™i)â€• qofa; yeroma san argama (taâ€™a).â€•**
â€œOriginator of the heavens and the earth. When He decrees a matter, He only says to it, â€œBe,â€• and it is.â€• Suuratu Al-Baqara 2:117
Kana jechuun samii fi dachii Kan argamsiise ykn uume Rabbii Oltaâ€™aadha. Wanta tokko akka argamu yoo murteesse, â€œtaâ€™iâ€• jedhaan. Wanti sunis yoosu taâ€™ee argama.

---

[1] Ash-Shirku fiil qadiimi wal hadiisi-fuula 143 Abu Bakr Muhammad Zakariya
â€œ**Nawaaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalayah**â€• fuula 97-105, Abdulaziz bin Muhammad

Date Created
April 7, 2020
Author
admin